

E.ON Wind Norway, Branch of E.ON Wind Norway
Wergelandsveien 23B
0167 OSLO

Vår dato: 08.12.2017
Vår ref.: 201203842-130
Arkiv: 511
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Jørgen Kocbach Bølling
22 95 98 54 – jboe@nve.no

E.ON Wind Norway, branch of E.ON Wind Norway – Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk, Birkenes kommune, Aust-Agder fylke

Etter Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) sin vurdering utgjør konsesjonssøknaden med konsekvensutredninger, innkomne merknader, møter og befaring, oversendt tilleggsinformasjon og Olje- og energidepartementets klageavgjørelse for Storehei et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for å avgjøre om Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk skal meddeles konsesjon og eventuelt på hvilke vilkår. Vindkraftverket er lokalisert i Birkenes kommune, Aust-Agder fylke.

NVE har i dag meddelt E.ON Wind Norway, branch of E.ON Wind Norway konsesjon i medhold av energiloven § 3-1 til å bygge og drive Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk med en samlet installert effekt på inntil 85 MW og med tilhørende nettilknytning. For det tilfellet at det ikke lar seg gjøre å inngå minnelige avtaler med berørte grunneiere og rettighetshavere, er det samtidig meddelt ekspropriasjonstillatelse i medhold av oreigningsloven.

Vedtaket er fattet på bakgrunn av forutsetning om at det er ledig kapasitet i regionalnettet. Etter NVEs vurdering er fordelene ved å etablere et vindkraftverk på Oddeheia og Bjelkeberget overveiende sammenlignet med ulempene for miljø og samfunn. NVE har lagt vekt på at tiltaket vurderes å være et økonomisk bærekraftig prosjekt sammenlignet med andre vindkraftprosjekter i Norge. Den viktigste fordelene ved prosjektet er at dette kan gi inntil 270 GWh ny fornybar energiproduksjon. I tillegg vil tiltaket medføre positive økonomiske virkninger for Birkenes kommune og lokalsamfunnet. De viktigste ulempene av Oddeheia og Bjelkeberg vindkraftverk er knyttet til landskap og mulige virkninger for naturmangfold.

NVE har satt vilkår om at tiltaket ikke skal medføre et støynivå og skyggekastvirkninger over retningslinjenes grenseverdier for henholdsvis støy- og skyggekastfølsomme bygninger. Dersom det vurderes som nødvendig for vindkraftverkets realiserbarhet at støy og skyggekastnivå overstiger retningslinjenes grenseverdier skal detaljplanen omfatte aktuelle tiltak for å avbøte virkninger ved disse bygningene. Videre har NVE i samråd med Fylkesmannen fastsatt vilkår om naturtypekartlegging og en vurdering av om planområdene er viktige funksjonsområder for rødlistete fuglearter Dette vilkåret skal være oppfylt og godkjent før tiltakshaver kan fremme detalj- og miljø-, transport-, og anleggsplan.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst
Vangsvieien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

NVE konstaterer at prosjektet har støtte i blant annet Birkenes kommune og Aust-Agder fylkeskommune, og at flere i nærområdet er imot tiltaket.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	2
2	Behandling	3
2.1	Høring av tilleggsopplysninger om støy og skyggekast.....	3
2.2	Innkommne merknader.....	3
3	NVEs vurdering.....	4
3.1	Innledning.....	4
3.2	Lovlighetskontroll av Birkenes kommunes vedtak	5
3.3	Produksjon.....	5
3.4	Nettilknytning og systemtekniske forhold.....	6
3.5	Støy.....	6
3.6	Skyggekast	8
3.7	Naturmangfold	9
3.8	Adkomst – Senumstad bro	10
3.9	Beslutningsgrunnlaget i saken.....	11
3.10	Samlet vurdering av fordeler og ulemper.....	11
4	NVEs vedtak	12
5	Konsesjonsvilkår	13
6	Vurdering av ekspropriasjon og forhåndstiltredelse.....	14
	Søknad om ekspropriasjon	14
	Søknad om forhåndstiltredelse	15

1 Innledning

NVE ga 28.03.2014 E.ON Wind Norway, branch of E.ON Wind Norway (E.ON) konsesjon til å bygge og drive Storehei vindkraftverk med tilhørende nettilknytning i Birkenes kommune, Aust-Agder fylke. Med bakgrunn i kapasitetsforholdene i regionalnettet besluttet NVE samtidig å stille Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk i bero. Storehei, Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk er tre nærliggende planområder som ble konsesjonssøkt samtidig. NVEs vedtak av 28.03.2014 ble påklaget og klagen ble oversendt Olje- og energidepartementet (OED) for endelig avgjørelse i brev av 11.06.2014. OED endret NVEs vedtak for Storehei vindkraftverk til gunst for klagerne, og meddelte avslag i brev av 11.08.2016.

Etter at OED fattet sitt endelige vedtak for Storehei vindkraftverk, ba E.ON om at NVE tok stilling til konsesjonssøknaden for Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk.

OED har i vedtak om avslag for Storehei vindkraftverk vektlagt at vindressursene i området antas å være gode, at tiltaket vil bidra positivt til forsyningssikkerhet i området, og at prosjektet som helhet vurderes som et forholdsvis godt økonomisk prosjekt. Videre har de vektlagt at både Birkenes kommune og nabokommunen Iveland var negative til etableringen. OED har også vektlagt at tiltaket vil gi virkninger for fugl, landskap og friluftsliv. Vedrørende virkninger for fugl vurderer de utredningene som mangelfulle, og har vektlagt føre-var-prinsippet. Departementet mener at det foreligger en mulighet for at flere viktige naturtyper og rødlistearter ikke er avdekket, og at etableringen av et vindkraftverk i de tre planområdene kan være i strid med forvaltningsmål for naturtyper og arter.

Med bakgrunn i krav fra NVE har E.ON i e-post av 28.11.2016 fremlagt tilleggsopplysninger vedrørende støy og skyggekast for Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk. E.ON har på dette grunnlag bedt NVE om å ta stilling til et revidert prosjekt i disse planområdene med installert effekt på 85 MW.

De viser i denne sammenheng til utredningen av nettkapasitet Statnett har utført, som viser at det er kapasitet i nettet, selv om det nærliggende vindkraftverket Hovatn Aust skulle bli realisert før Oddeheia og Bjelkeberget. Dersom begge realiseres må det treffes tiltak i regional- og sentralnettet.

I den reviderte planen for Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk legger E.ON til grunn større vindturbiner enn i tidligere utredninger. Det planlegges nå 3,3 MWs turbiner med 119 m tårnhøyde. Endringen begrunnes med teknologitvilling, og det er etter NVEs vurdering sannsynlig at turbiner med effektinstallasjon på mer enn 4 MW kan bli installert på Bjelkeberg og Oddeheia. I tilleggsutredningen av støy og skyggekastvirkninger er det utredet to alternative turbinplasseringsløsninger, med henholdsvis 22 og 24 vindturbiner.

2 Behandling

2.1 Høring av tilleggsopplysninger om støy og skyggekast

Oppdaterte tilleggsopplysninger knyttet til virkninger av støy og skyggekast ble sendt på høring til Birkenes kommune og Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder i brev av 2.12.2016, med høringsfrist 23.12.2016. Som en del av høringen inviterte kommunen NVE til et møte om saken i Birkenes 12.12.2016. På møtet deltok politikere i Birkenes kommune, naboer til planområdene for Oddeheia og Bjelkeberget og andre med interesse i saken.

2.2 Innkomne merknader

NVE har mottatt høringsuttalelse fra Birkenes kommune og Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder. Videre har Motvind – folkeaksjonen mot vindmøller i Birkenes sendt inn en uttalelse. NVE redegjør i det følgende for fremlagte merknader.

Birkenes kommunestyre har i vedtak 16.03.2017 tatt opplysningene vedrørende kostnader knyttet til sentralnettstilknytning, planer for redusert virkning av støy og skyggekast til orientering. Kommunen forutsetter at det i konsesjonsvilkårene for et evt. vindkraftverk skal fremgå at EON gjennom hele driftsperioden skal følge de til enhver tid gjeldende retningslinjer for støy fastsatt av myndighetene.

Birkenes kommune er positiv til at det gis konsesjon til bygging av vindkraftverk på Oddeheia og Bjelkeberg. Innsigelsene til at det gis konsesjon til E.On Wind, eller andre aktører, for utbygging av Storehei og Oggeområdet står fast, jf. Bakgrunn for vedtak av 28.03.2014.

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder skriver i brev av 02.01.2017 at de ikke har tatt stilling til de avtaler E.ON har inngått med eiere av fritidsboliger som kan få støy fra vindkraftverket. Det påpekes imidlertid at det ved alternativet med 24 vindturbiner vil være en fritidsbolig (nr.15) der Fylkesmannen ikke er kjent med at E.ON har inngått avtale. Fritidsboligen vil ifølge beregningen få støy på 45-50 dBA, noe som ikke tilfredsstillende retningslinjen T-1442/2012. Fylkesmannen finner de tiltak E.ON skissere ved etablering av vindkraftanlegg tilfredsstillende men anmoder om at dersom det planlegges for etablering av 24 turbiner skal også fritidsbolig nr. 15 ha inngått en avtale. Fylkesmannen anmoder NVE om at forslåtte avbøtende tiltak følges om i en eventuell konsesjon av hensyn til de nasjonale mål om å redusere støyulempen for befolkningen.

Motvind-folkeaksjonen mot vindmøller i Birkenes (Motvind) skriver i brev av 19.05.2017 at siden klagen på vedtaket for Storehei har tiltakshaver drevet lobbyvirksomhet mot Birkenes kommune, noe de mener er grunnlaget for at Birkenes kommune har trukket sin innsigelse. De forventer nå at det innsendes en ny søknad med nye konsekvensutredninger. Det vises i denne sammenhengen spesielt til OEDs vurdering av kunnskapsgrunnlaget i sin klagebehandling. Motvind mener at kunnskapsgrunnlaget var mangelfullt i utredningene, og påpeker at det har gått 4-5 år siden utredningene ble gjennomført.

Ifølge Motvind er det fremkommet ny kunnskap om vindkraft, som medfører at det bør kreves nye utredninger i saken. Med henvisning til naturmangfoldlovens §§ 8 – 10 om offentlige beslutninger nevnes følgende:

- *En betydelig økning i antall publiserte vitenskapelige studier av hvilken effekt vindkraftverk og støy fra vindkraftverk har på menneskers opplevde livskvalitet og stress hos dyr. Flere av disse viser effekter som var lite kjent i 2012-2013.*
- *Publisering av flere vesentlige rapporter fra både norske CEDREN og svenske Vindval om effekter på miljø og mennesker.*
- *Betydelig mer kunnskap om vindkraftverks effekt på sårbare arter som f.eks. flaggermus i Canada og USA.*
- *NVEs egen konsulentrapport «Støyutbredelse ved vindkraftverk med «typisk norsk topografi» fra 2017.*
- *NVEs egen «Veileder for vurdering av landskapsvirkninger ved utbygging av vindkraftverk» fra 2015.*

Motvind har i brev 03.06.2017 anmodet NVE om å stille saken i bero, i påvente av at Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder vurderer lovligheten av Birkenes kommunestyres vedtak om å trekke innsigelsen for planområdene for Oddeheia og Bjelkeberget.

3 NVEs vurdering

3.1 Innledning

Da E.ON søkte konsesjon for et vindkraftverk i Birkenes 30.04.2013 var søknaden basert på en konsekvensutredning for alle de tre planområdene; Storehei, Oddeheia og Bjelkeberget. Selv om NVE 28.03.2014 kun fattet konsesjonsvedtak for Storehei, inngikk også planområdene på Oddeheia og Bjelkeberget i NVEs vurdering av saken.

NVE vil i det følgende vurdere tilleggsinformasjonen om støy og skyggekast. Videre har vi vurdert temaet naturmangfold, jf. Olje- og energidepartementets klageavgjørelse i saken. Det er også gjort en ny vurdering av nettkapasitet, energiproduksjon og adkomstvei. Øvrige tema er etter vår vurdering tilstrekkelig vurdert i Bakgrunn for vedtak av 28.03.2017.

I det følgende gjengis de viktigste vurderingene i dette notatet:

Landskap

Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk vil etter NVEs vurdering føre til at landskapets karakter blir endret. Vindturbinene vil bli eksponert fra mange steder og over store avstander, og vil av enkelte kunne oppleves som visuelt dominerende i landskapet. Dette vil påvirke landskapsopplevelsen. NVE vektlegger at tiltaket vil utgjøre et stort arealinngrep og gi betydelige visuelle virkninger.

Friluftsliv

Tiltaket kan endre opplevelsesverdien av friluftslivet i og rundt planområdet, særlig for brukergrupper som ønsker å oppleve stillhet og urørt natur. De viktigste virkningene for friluftsliv er etter NVEs vurdering knyttet til planområdet Storehei og det nære influensområdet mellom Storehei og Bjelkeberget. Virkninger for friluftsliv er størst i det nære influensområde der naturopplevelsen kan bli påvirket av vindturbinene i form av støy, skyggekast og visuelle virkninger. I perioder kan det også bli

ferdselsbegrensninger i vindkraftverket på grunn av fare for iskast i planområdene. NVE legger til grunn at aktivitetene turgåing, turorientering og jakt kan bedrives som før, men at opplevelsen kan bli endret.

NVE konstaterer at det er fritidsbebyggelse i og rundt planområdene. Tiltaket kan etter NVEs vurdering redusere opplevelsesverdien ved bruk av hyttene i form av støy, skyggekast og visuelle virkninger. De fleste av eierne av hytter som blir direkte berørt av støy og skyggekast har inngått avtale med tiltakshaver, men det ligger også hyttebebyggelse på noe lenger avstand, som kan få redusert verdien av sine nærområder i friluftslivssammenheng. En av disse er Trotto hytta, som ligger plassert mellom planområdet på Bjelkeberget og det avslåtte planområdet på Storehei.

NVE legger noe vekt på at tiltaket er lokalisert nær det vernede Tovdalsvassdraget.

NVE vektlegger at Oddeheia og Bjelkeberg vindkraftverk vil medføre positive økonomiske virkninger for Birkenes kommune og lokalsamfunnet. Anlegget vil kunne bidra til økt sysselsetting lokalt og regionalt. Bygging, drift og vedlikehold vil også medføre indirekte arbeidsplasser i form av økt etterspørsel etter varer og tjenester lokalt og regionalt. Erfaringer fra andre vindkraftverk tilsier at antall indirekte arbeidsplasser kan bli minst like mange som de direkte arbeidsplassene i vindkraftverket.

NVE mener at tiltaket kan medføre positive virkninger i form av leieavtaler for de som er grunneiere i planområdet, og bedret tilgjengelighet til utmark.

For vurdering av andre virkninger henvises NVEs bakgrunn for vedtak, som kan lastes ned her:

<http://webfileservice.nve.no/API/PublishedFiles/Download/201203842/1112647>

3.2 Lovlighetskontroll av Birkenes kommunes vedtak

La Naturen Leve (LNL) har fremmet en henvendelse til Fylkesmannen om lovlighetskontroll av to vedtak som kommunestyret i Birkenes kommune fattet 16.03.2017. NVE konstaterer at Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder har vurdert LNL sin henvendelse i brev av 24.07.2017. Her konkluderer Fylkesmannen med at det ikke er grunnlag for innvendinger mot kommunestyrets behandling av saken. Kommunestyret står ifølge Fylkesmannen fritt til å inngå avtaler av privatrettslig karakter, og fastslår at de ikke har hjemmel til å kontrollere avgjørelsens privatrettslige side. De påpeker at den kommunale avgjørelsen har fremkommet med bred politisk medvirkning. Når det gjelder høringsuttalelsen til NVE, hvor kommunen på nærmere angitte vilkår stiller seg positiv til vindkraftutbyggingen for Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk, kan Fylkesmannen ikke se at det heftes usikkerhet ved gyldigheten av denne avgjørelsen. Av denne grunn vil Fylkesmannen ikke gjennomføre lovlighetskontroll på eget initiativ etter koml. § 59 nr. 5. Fylkesmannens avgjørelse kan ikke påklages.

NVE konstaterer at Fylkesmannen ikke har funnet grunnlag for å vurdere lovligheten av Birkenes kommunestyre sitt vedtak av 16.03.2017.

3.3 Produksjon

I Bakgrunn for vedtak av 28.03.2014 ble det beskrevet at planområdene på Oddeheia og Bjelkeberget har en beregnet vindhastighet på 7,6 og 7,3 m/s, med en beregningshøyde på 119 m, og med etablering av Vestas V 112 vindturbiner med installert effekt 3 MW. På dette grunnlag ble det estimert en produksjon på 91 GWh for Oddeheia og 175 GWh for Bjelkeberget.

NVE konstaterer at teknologiutviklingen de siste årene har medført at det sannsynligvis vil bli etablert større vindturbiner enn det som ble lagt til grunn for søknaden. Utviklingen har muliggjort langt bedre energiproduksjon i områder med lavere vindhastighet, blant annet på grunn av større rotor og bedre styringssystemer. Etter NVEs vurdering legger dette til rette for at vindressursen i Oddeheia og

Bjelkeberget kan gi høye driftstider. Etter vår vurdering vil det være sannsynlig at prosjektet kan utløse en samlet produksjon på inntil 270 GWh ny fornybar energiproduksjon. Dette kan tilsvare forbruket til 13500 eneboliger.

3.4 Nettilknytning og systemtekniske forhold

Statnett SF har utarbeidet en analyserapport for tilknytning av vindkraft i Agder, hvor de presenterer kostnadsestimater for tiltak i sentralnettet, samt en vurdering av tilgjengelig kapasitet og tiltak i sentral- og regionalnettet. Denne ble oversendt NVE 02.12.15. Rapporten viser at det i dagens nett er, med midlertidig systemvern, tilgjengelig kapasitet til enten Oddeheia og Bjelkeberget eller Hovatn Aust vindkraftverk, som er til klagebehandling i Olje- og energidepartementet. Det fremgår også av rapporten at Statnett SF ikke ønsker systemvern i regionalnettet som en varig løsning, men at de kan godta dette som en midlertidig løsning inntil varige nettløsninger kommer på plass.

Oddeheia og Bjelkeberget kan i dagens regionalnett realiseres med midlertidig systemvern. For å gi varig kapasitet til Oddeheia og Bjelkeberget må regionalnettslinjen Evje-Vegusdal oppgraderes fra 66 til 132 kV, Ifølge Agder Energi har dette en investeringskostnad på 100 MNOK. Alternativt kan transformeringkapasiteten i Brokke økes, til en kostnad på ca. 90 MNOK. Dersom begge tiltak gjennomføres vil det være varig kapasitet til 60 MW på Oddeheia og Bjelkeberget og 120 MW på Hovatn Aust. Ved en eventuell drøfting om nettilknytningsavtale med netteier, dersom begge vindkraftverkene meddeles konsesjon, er det etter NVEs vurdering sannsynlig at effektinstallasjonen til Oddeheia og Bjelkeberget kan økes inntil 85 MW, men det kan da bli behov for midlertidig systemvern.

Nettilknytningen av anlegget planlegges med en ca 2 km kraftledning 33 kV kraftledning med tverrsnitt FeAl 185 eller tilsvarende fra planområdet på Oddeheia til transformatorstasjonen i planområdet på Bjelkeberget. Mastene vil i hovedsak gå parallelt med eksisterende 300 kV kraftledning mellom Kristiansand og Arendal. Transformatorstasjonen i planområdet på Bjelkeberget planlegges lagt i nærheten av eksisterende 132 kV linjer mellom Brokke og Senumstad. NVE vil i en eventuell konsesjon sette vilkår om at det i en detaljplan fremlegges konkret plassering av transformatorstasjon og tilknytning til Brokkeledningen(e). Videre vil det i en eventuell konsesjon stilles vilkår om at 33 kV kraftledningen mellom Oddeheia og Bjelkeberget skal utformes med hengeisolatorer for å redusere faren for elektrokusjon av store fugler.

NVE konstaterer at avslaget på konsesjon til Storehei vindkraftverk medfører tilgjengelig kapasitet i nettet til Oddeheia og Bjelkeberget. Hovatn Aust vindkraftverk konkurrerer imidlertid om denne kapasiteten, og for å gi plass til begge kraftverkene må nettet oppgraderes. NVE vil i en konsesjon til Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk settes som vilkår at det dokumenteres tilgjengelig nettkapasitet før arbeid med tiltaket kan igangsettes. Videre vil det i en eventuell konsesjon stilles vilkår om at 33 kV kraftledningen mellom Oddeheia og Bjelkeberget skal utformes med hengeisolatorer for å redusere faren for elektrokusjon av store fugler.

3.5 Støy

Siden NVEs vedtak om Storehei vindkraftverk er det gjennomført vindmålinger i planområdene for Oddeheia og Bjelkeberget. E.ON opplyser at prosjektet kan realiseres med lavvindturbiner, og reviderte turbinplassering i planområdene baseres på at senere års teknologiutvikling har medført økt installert effekt per vindturbin. Det er nå utført nye støyberegninger, der det er lagt til grunn installasjon av Vestas V 126 vindturbiner med 119 m navhøyde og 3,3 MW installert effekt. I det reviderte prosjektet har E.ON fjernet vindturbin nr. 17 sammenlignet med det tidligere prosjektet. Videre er vindturbin nr. 7 vurdert fjernet.

E.ON har utført flere støyanalyser, med og uten støyreducerende tiltak på vingene, med forskjellige turbinplassering avhengig av om det får avtale med eier av hytte markert som nr. 9 i tilleggsinformasjonen, og med forskjellige driftsregimer for å redusere støybelastningen på enkeltbygg rundt planområdene.

For det tilfellet at E.ON ikke får avtale med nevnte grunneier har de kjørt støyberegningen med en turbinlayout der nærmeste vindturbin ligger 800 m fra denne hytta, og dersom de får en minnelig avtale med denne hytteeieren kan turbinlayouten endres, slik at nærmeste turbin kommer 180 m fra hytta. Basert på dette har de fremlagt støyutredninger for enten 22 eller 24 vindturbiner.

Når det gjelder kildestøy fra turbinene har E.ON fremlagt tall for dette ved forskjellige vindhastigheter, med og uten serrated edge (taggede vindbrytersystem påmontert turbinvingene) og med forskjellige støymoduser. E.ON oppgir at den valgte turbintypen har kildestøy i navhøyde på 108,4 dBA, ved rene vinger, 105,3 dBA ved påmontering av serrated edge teknologi, og trinnvis reduksjon fra 104,8 til 101,1 ved kombinasjon av både bruk av serrated edge teknologi og forskjellige støymodus. De fremlagte kildestøynivåene er etter NVEs vurdering realistiske gitt teknologivalg og drift med forskjellige støymodus.

På forespørsel fra NVE har E.ON redegjort for at utreder har benyttet Nordisk beregningsmetode for industristøy i støyutredningen. NVE konstaterer i denne sammenheng at dette er en metode som er anbefalt på linje med metodene ISO 9613-2 og Nord2000. På forespørsel fra NVE har E.ON opplyst at beregningen er gjort i programmet CadnA, og at det er lagt til grunn en generell markabsorpsjonsfaktor tilsvarende myk mark. Videre oppgir de at vannflater er antatt reflekterende. Det er brukt en beregningshøyde for støymottaker på 4 meter. NVE konstaterer at planområdene ligger i skogkledde områder, men at det også finnes reflekterende flater som vann og noen bare knauser. Valgt høyde på støymottaker er i tråd med gjeldende veiledning for beregning av støy fra vindturbiner. E.ON oppgir å ha brukt 365 dagers driftstid i beregningen, noe som medfører ca 1 dB økning i støyvirkninger sammenlignet med krav til beregninger i veilederen som gjaldt før 2014. NVE konstaterer at dette er i tråd med gjeldende veileder for støyberegninger.

Den første støyberegningen som er fremlagt tar utgangspunkt i at det blåser 8 m/s mot alle bygninger hele tiden, noe som er i tråd med gjeldende veileders krav til en «Worst case- beregning». I beregningen med 24 vindturbiner skriver E.ONs at 15 støymottakere får støy over retningslinjen på L_{den} 45 dBA. I en «worst case» beregning med 22 vindturbiner vil 11 støymottakere få et støynivå over L_{den} 45 dBA.

Gjeldende veileder for støyberegning åpner for at det kan benyttes lokal kunnskap om vindregimet er dokumentert. NVE konstaterer at utreder har god oversikt over de lokale vindforholdene, herunder dominerende vindretninger og -hastighet, etter måling av vind i begge planområdene.

For at tiltaket ikke skal påføre bygg med støyfølsom bruk støyvirkninger over retningslinjenes grenseverdi, har E.ON fremlagt to reviderte prosjektlayouter og fremlagt støyberegninger med en kombinasjon av avbøtende tiltak som «serrated edge» og ulike støymodus. For layouten med 22 turbiner har 14 av turbinene «serrated edge». For layouten med 24 turbiner har 9 av turbinene dette. Dette oppgis å ha en total merkostnad på mellom 450 – 700 000,- og E.ON oppgir at teknologien ikke medfører redusert produksjon. Etter NVEs vurdering medfører ikke dette vesentlige merkostnader som endrer tidligere vurdering av økonomien i prosjektet.

Når det gjelder støymodus har E.ON lagt inn dette i beregningen av støyvirkninger, når nærliggende bebyggelse ligger i medvindssonen bak turbinene. I layouten med 22 turbiner er 10 av turbinene satt i støymodus 2 og en turbin satt i støymods 3. I layouten med 24 vindturbiner er 3 turbiner satt i støymods 2. E.ON oppgir at permanent nedstilling i støymodus 2 gir 5% tapt produksjon, og støymodus 3 gir 10 %

tap. Ettersom det bare gjelder for enkelte vindretninger og ikke for alle berørte bygg samtidig, har de beregnet det samlede tapet i produksjon som følge av dette avbøtende tiltaket til å være 0,6% av totalproduksjonen i 22 turbiners alternativet og 0,2% for 24 turbiners alternativet. NVE slutter seg til E.ONs vurdering av at dette ikke vil være et så vesentlig tap.

På forespørsel har E.ON fremlagt en liste over de 40 mest nærliggende bygg, med avstand til nærmeste turbin, oppgitt avbøtende tiltak og beregnet støynivå. I denne listen fremgår også de bygg der E.ON har inngått avtaler med eiere av berørt bebyggelse. NVE konstaterer i denne sammenheng at dette også gjelder hytte nr. 15, jf. Fylkesmannens innspill om avtale med berørte hytteeiere.

Samlet sett utgjør de ny støyberegningene og tilleggsinformasjonen en troverdig fremstilling av både sannsynlige støyvirkninger og økonomiske konsekvenser av valgte avbøtende tiltak. NVE vurderer tilleggsinformasjonen med nye støyberegninger som tilstrekkelig til at vedtak kan fattes. Vi vil sette vilkår om at vindkraftverket i utgangspunktet skal overholde retningslinjens grenseverdi. Dersom det senere viser seg at det er tvil om tiltaket overholder retningslinjene kan NVE stille krav om måling av støynivå, fortrinnsvis da som emisjonsmåling, dvs måling av kildestøy og ny beregning av støyutbredelse. NVE kan ikke slutte seg til Birkenes kommunes forutsetning om at det må settes støyvilkår som tar høyde for fremtidens retningslinjer for støy. Eventuelle fremtidige endringer i støyretningslinjen kan ikke ha tilbakevirkende kraft. NVE kan heller ikke slutte seg til Motvinds vurdering av at det er fremlagt mye ny viten om støyberegninger og virkninger av støy fra vindkraftverk, som tilsier at vindkraftverket må vurderes annerledes enn tidligere.

Administrasjonen i Birkenes har gjort en vurderinger av støykartene i saken. De mener at det foreligger mangler i kartet over boenheter blant annet på Senumstad. De mener kartet bør revideres og riktig plassering for bygninger legges inn før NVE treffer en beslutning. E.ON har på vår forespørsel oppgitt at dette er diskutert med kommunen, og at det ikke er lokalisert bygg som får vesentlige støyvirkninger, som ikke er oppgitt på kartene som er brukt i utredningen. E.ON skriver også at de vil gjøre oppdaterte støyberegninger ved detaljplanlegging av tiltaket. Det vil da bli bestilt datasett der alle bygg i området vil ligge til grunn for støyberegningen. NVE tar dette til etterretning, og forutsetter at oppdaterte støyberegninger fremlegges i detaljplan/Miljø- transport- og anleggsplan for tiltaket.

Tilleggsutredningen om støy vurderes av NVE som et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag til at det kan fattes vedtak for Oddeheia og Bjelkeberget. NVE vil ved en eventuell konsesjon sette vilkår om at støynivået ved bygninger med antatt støyfølsomt bruksformål ikke skal overskride L_{den} 45 dBA. Dersom det vurderes som nødvendig for vindkraftverkets realiserbarhet at støynivået overstiger L_{den} 45 dBA ved bygninger med støyfølsom bruk, skal dette vurderes i en detaljplan.

3.6 Skyggekast

E.ON har fremlagt reviderte skyggekastberegninger for de to alternative utbyggingsløsningene, basert på vindturbinen V-126, som er høyere og med lengre turbinvinger enn det som ble lagt til grunn for tidligere utredninger. De nye beregningene er utført på basis av NVEs veileder for skyggekastutredninger. Det er lagt til grunn en solskinnsannsynlighet på 0,5, noe som kan vurderes å være relativt konservativt. E.ON har kun beregnet sannsynligheten for faktisk skyggekast. Det er ikke fremlagt en oversikt over teoretisk skyggekast.

Skyggekastberegningen viser at to boliger på Bjelkeberget, og to boliger på Oddeheia kan få skyggekast over retningslinjen. Det dreier seg om faktisk skyggekast fra 8,3 til 26,2 timer/år. En av boligene har fått beregnet skyggekast over veilederens anbefalinger med kilde fra begge planområder. Når det gjelder fritidsboliger er det fremlagt seks bygninger tilknyttet Bjelkeberget, som kan få skyggekast over retningslinjen. Tre av byggene kan få faktisk skyggekast over 30 timer/år, spesielt i alternativet med 24

vindturbiner. Det mest utsatte bygget, som har 86,1 timer er det inngått avtale med eier. For Oddeheia er det fremlagt fem fritidsboliger som kan få skyggekast over retningslinjen. Her varierer nivået mellom 8,3 og 17,2 timer/år. I tillegg er det oppgitt seks skogs- og utmarkskoier som kan få faktisk skyggekast opp mot 88,2 timer/år. E.On har avtaler med eierne av de to skogs- utmarkskoiene som får mest skyggekast.

NVE mener omfanget av skyggekast ved bygninger med skyggekastfølsom bruk ikke bør overstige åtte timer faktisk skyggekast per år eller 30 minutter per dag. Dette kan medføre at enkelte vindturbiner må stenges ned når solforhold og årstid medfører at skyggekast kan overskride retningslinjene for bebyggelse rundt Oddeheia og Bjelkeberget. Det er nå tilgjengelig gode teknologiske løsninger, som medfører at nedstengning og oppstarting av enkelturbiner kan skje raskt når dette er nødvendig, og uten at dette vil medføre vesentlige produksjonstap. NVE vil sette som vilkår i en eventuell konsesjon at faktisk skyggekast ikke skal overstige åtte timer per år og 30 minutter per dag ved bygg med skyggekastfølsomt bruk. Dersom det vurderes som nødvendig for vindkraftverkets realiserbarhet at skyggekastomfanget overstiger åtte timer per år, skal detaljplanen omfatte aktuelle tiltak for å avbøte virkninger ved disse bygningene. Konsesjonær skal da legge frem dokumentasjon på hvilke bygninger som har skyggekastfølsom bruk. NVE legger til grunn at tiltakshaver søker å inngå minnelige avtaler med berørte parter. For øvrig vurdering av skyggekast vises det til tidligere vurdering i Bakgrunn for vedtak av 28.03.2014.

NVE vurderer kunnskapsgrunnlaget om skyggekast som tilstrekkelig. NVE vil sette som vilkår ved en eventuell konsesjon at faktisk skyggekast ikke skal overstige åtte timer per år og 30 minutter per dag ved bygg med skyggekastfølsomt bruk. Dersom det vurderes som nødvendig for vindkraftverkets realiserbarhet at skyggekastomfanget overstiger åtte timer per år, skal dette vurderes i detaljplanen. Detaljplanen skal omfatte aktuelle tiltak for å avbøte virkninger ved disse bygningene.

3.7 Naturmangfold

3.7.1 Kunnskapsgrunnlaget

OED har i sitt klagevedtak for Storehei påpekt at konsekvensutredningen for vegetasjon og naturtyper kan være mangelfull. Det henvises i denne sammenheng til Fylkesmannens høringsuttalelse i saken. Fylkesmannen påpeker at det kun er utført 2 dagers feltbefaring av et stort planområdet, og stiller seg tvilende til at kunnskapsgrunnlaget etter naturmangfoldloven 8 er oppfylt. På dette grunnlag anbefaler Fylkesmannen at en uavhengig part foretar naturtypekartlegging i henhold til DN-håndbok nr. 13 for alle områder som blir berørt av planen, særlig for naturtyper og fugl. Departementet mener at det foreligger en mulighet for at viktige naturtyper og rødlistearter ikke er avdekket, og at det er en risiko for skade på naturmangfoldet. OED har på dette grunnlag påpekt at føre-var-prinsippet må inngå i vurderingen av denne saken.

OED påpeke muligheten for at de bratte lisdene i influensområdet til Oddeheia og området øst for planområdet til Bjelkeberget kan være leveområder for hubro. Videre fremheves flere arter, herunder artene nattravn (nå LC), hønsehauk (NT), bergirisk (NT), trelerke (nå NT) og stær (NT) i departementets vurdering. For disse artene viser departementet til NVEs vurdering, der vi ikke har vektlagt virkninger for artene. NVE har heller ikke vurdert virkninger skogsfugl som vesentlige. Departementet mener likevel at virkninger for skogsfugl må tillegges noe vekt. Departementet konstaterer at virkningene for fugl i utredningen er vurdert til stor konsekvens og konkluderer med at tiltaket kan ha betydning for den lokale og regionale bestandsutviklingen for ulike truede eller nær truede arter. Flere av artene er vare for forstyrrelser og menneskelig aktivitet, og tiltaket kan medføre fortrenging fra områdene. Departementet

finner på dette grunnlag at de negative konsekvensene for fugl har vesentlig betydning for konsesjonsspørsmålet.

Motvind har opplyst at det siden 2012/2013 er fremlagt flere vitenskapelige studier som viser hvordan støy fra vindkraftverk også påvirker dyr. Videre skriver de at det nå også foreligger betydelig mer kunnskap om vindkraftverks effekt på sårbare arter som f.eks. flaggermus i Canada og USA.

NVE konstaterer at det er fra både OED, Fylkesmannen og andre er stilt spørsmål til om kunnskapsgrunnlaget for naturmangfold, herunder virkninger for naturtyper, vegetasjon og fugl er tilstrekkelig i denne saken. Dette knyttes blant annet til at det kun er satt av to dager til feltbefaring i planområdene. I utredningsprogrammets punkt om naturmangfold fremgår det at vurderingene skal bygge på eksisterende dokumentasjon, men at det skal gjennomføres feltbefaring dersom eksisterende dokumentasjon vurderes som mangelfull. Etter NVEs vurdering er det lite sannsynlig at artsinventaret i de to planområdene tilknyttet Oddeheia og Bjelkeberget skiller seg vesentlig fra omkringliggende arealer. Samtidig registrerer vi at OED legger til grunn at kunnskapsgrunnlaget må styrkes blant annet grunnet manglende naturtypekartlegging.

Departementet viser i sin vurdering til Fylkesmannen i Aust-Agders uttalelse i saken. NVE avholdt 31.10.2017 møte med Fylkesmannen, for å diskutere kunnskapsgrunnlaget i saken og vurdere om naturtypekartlegging med mere kan utsettes til etter et eventuelt vedtak om konsesjon. Det ble enighet med Fylkesmannen om at en slik løsning forutsetter et vilkår om gjennomføring av naturtypekartlegging før NVE kan ta detaljplan- og miljø- transport- og anleggsplan (MTA-plan) til behandling. På denne bakgrunn fastsettes følgende vilkår:

Før NVE kan ta detaljplan og MTA-plan til behandling skal konsesjonær ha gjennomført naturtypekartlegging i planområdene og fremlegge en vurdering av om planområdene er viktige funksjonsområder for rødlista fuglearter i kategoriene NT, VU, EN og CR og for fuglearter av nasjonal forvaltingsinteresse. Vurderingene av fugl skal baseres på nødvendig supplerende feltkartlegging i relevant års-sesong for aktuelle funksjoner. Dersom det vurderes at tiltaket kan gi vesentlige virkninger for naturtyper av viktig regional eller nasjonal verdi eller rødlista og/eller fuglearter av nasjonal forvaltingsinteresse skal planene tilpasses slik at konsekvensnivået ikke overstiger lite negativt i regional skala. Tilpasning av planene kan omfatte avbøtende og/eller kompensierende tiltak. Nødvendige tilpasninger og biologisk faglige drøftinger av effekten av foreslåtte tilpasninger, skal fremgå av detaljplanen/MTA. Tilpasninger kan for eksempel være i form av endringer i plassering av vindturbiner, nettilknytning og veier.

Dersom det fremkommer av naturtypekartleggingen og vurderingen av artsinventaret for fugl at tiltaket kan påvirke lokal og regional bestandsutvikling av rødlistete arter, skal dette hensyntas i endelig layout som fremmes i detaljplanen for prosjektet. Etter vår vurdering vil et slikt vilkår om fremlegging av tilleggsinformasjon være tilstrekkelig til at naturmangfoldloven § 8-12 kan oppfylles.

NVE vil stille vilkår om at det fremlegges tilleggsinformasjon om virkninger for naturmangfold som skal godkjennes av NVE før en eventuell detaljplan/MTA kan tas sendes inn for behandling.

3.8 Adkomst – Senumstad bro

Adkomst til de to planområdene Oddeheia og Bjelkeberget var opprinnelig planlagt via broen på Senumstad. Denne broen ble i NVEs konsesjonsbehandling av prosjektet vurdert som uegnet for transport av de største turbindelene. Som et alternativ til Senumstadbroen forutsatte NVE i behandlingen av Storehei vindkraftverk at vindturbiner inn til planområdene på Oddeheia og Bjelkeberget kan gå via en adkomstvei gjennom planområdet på Storehei. E.ON har i ettertid opplyst til NVE at transport over

broen på Senumstad likevel kan være mulig, enten med oppgraderinger av eksisterende bro, eller ved bruk av en midlertidige bro, såkalt convoybro. Ettersom det er gitt endelig avslag til et vindkraftverket på Storehei, vurderer NVE den opprinnelige omsøkte løsningen for transport via broen på Senumstad som den mest aktuelle løsningen. NVE vil minne om at tiltakshaver står ansvarlig for kostnadene som knyttes til utbedring av broen/convoybro for å frakte turbinkomponenter til planområdene for Oddeheia og Bjelkeberget. NVE vil fastsette vilkår om at det skal utarbeides en detaljplan/MTA. En slik plan vil omfatte ulike forhold som vedrører internveinettet og hvordan aktuelle transportoppdrag skal foregå, herunder virkninger av alternative kryssingsløsninger av Tovdalselva.

NVE vil påpeke at adkomstveien til planområdene er en del av det som inngår i en eventuell konsesjon for anlegget. Dersom planene for adkomst endres skal det søkes om en konsesjonsendring av tiltaket. NVE anbefaler at dette gjøres i sammenheng med at detalj- og MTA-plan oversendes NVE for behandling.

NVE vil fastsette vilkår om at det skal utarbeides en detalj- og miljø-, transport- og anleggsplan, som er gjeldende ved bygging, drift, vedlikehold og nedleggelse av anlegget. En slik plan vil omfatte ulike forhold som vedrører internveinettet og hvordan aktuelle transportoppdrag skal foregå, herunder virkninger av alternative kryssingsløsninger av Tovdalselva.

3.9 Beslutningsgrunnlaget i saken

Motvind mener at beslutningsgrunnlaget i saken ikke er tilstrekkelig. Dette begrunnes med at utredningene som er lagt til grunn for NVEs behandling av saken, som beskrevet i Bakgrunn for vedtak av 28.03.2014, er gamle. Videre begrunnes det med at utredningene var mangelfulle, spesielt med hensyn til virkninger for naturmangfold. Organisasjonen mener også at det etter NVEs vedtak for Storehei vindkraftverk har fremkommet ny kunnskap som tilsier at det bør gjennomføres nye konsekvensutredninger før saken tas til behandling.

Vedrørende landskapsvirkninger viser Motvind til NVEs «Veileder for vurdering av landskapsvirkninger ved utbygging av vindkraftverk» fra 2015, og mener at dette bør utløse krav om tilleggsutredning av landskapsvirkninger. Da Storehei, Oddeheia og Bjelkeberget var til utredning arbeidet NVE parallelt med å utvikle en landskapsmetodikk, der naturfaglige og kulturminnefaglige aspekter integreres i landskapsvurderingene. Prosjektet var et samarbeid med Riksantikvaren og Miljødirektoratet (tidligere DN). Storehei, Oddeheia og Bjelkeberget ble ikke utvalgt som et av prøveprosjektene, og NVE krevde derfor ikke at denne veilederen ble lagt til grunn for konsekvensutredningen. NVE legger til grunn at gjennomførte konsekvensutredninger om landskap er utført i henhold til programmet som ble meddelt. Etter vår vurdering er de utredninger som foreligger tilstrekkelige for å vurdere landskapsvirkninger av tiltaket.

Vedrørende helsevirkninger vil NVE påpeke at vi er i dialog med nasjonale helsemyndigheter, og at vi følger internasjonal forskning på dette tema. Etter vår vurdering er det ikke fremlagt ny kunnskap som tilsier at helsevirkninger av vindkraftverk skal vurderes annerledes enn tidligere, jfr. Bakgrunn for vedtak av 28.03.2014.

Etter vår vurdering er beslutningsgrunnlaget i saken tilstrekkelig til at det kan fattes vedtak om et vindkraftverk i planområdene på Oddeheia og Bjelkeberget.

3.10 Samlet vurdering av fordeler og ulemper

NVE har vurdert vindressursene i området som gode for etablering av et vindkraftverk på Oddeheia og Bjelkeberget. Tiltaket vil etter NVEs vurdering være et økonomisk bærekraftig prosjekt sammenlignet

med andre vindkraftprosjekter i Norge. Den viktigste fordelene av tiltaket vil være etablering av inntil 270 GWh ny fornybar energiproduksjon. I tillegg vil tiltaket medføre positive økonomiske virkninger for Birkenes kommune og lokalsamfunnet.

De viktigste ulempene av Oddeheia og Bjelkeberg vindkraftverk er knyttet til landskap og mulige virkninger for naturmangfold. Tiltaket vil etter NVEs vurdering føre til at landskapets karakter blir vesentlig endret. Vindturbinene vil være eksponert fra mange steder og over store avstander, og vil av enkelte kunne oppleves som visuelt dominerende i landskapet. Tiltaket kan også medføre virkninger for friluftsliv i og rundt planområdene i form av visuelle virkninger, støy, skyggekast og mulig iskast. Planområdene brukes hovedsakelig av lokalbefolkningen og hytteiere, til turgåing og jakt. Etter NVEs vurdering vil friluftaktivitetene kunne bedrives som før, men opplevelsesverdien kan bli vesentlig endret, særlig for brukergrupper som ønsker å oppleve stillhet og urørt natur.

NVE har vurdert virkningene av støy og skyggekast til å være av en slik grad at avbøtende tiltak er nødvendig. NVE vil ved en eventuell konsesjon sette vilkår om at støynivået ved bygninger med antatt støyfølsomt bruksformål ikke skal overskride Lden 45 dBA. For skyggekast vil NVE sette vilkår om at faktisk skyggekast ikke skal overstige åtte timer per år ved bygg med skyggekastfølsomt bruk. Gjennom disse vilkårene mener NVE at støy- og skyggekastvirkningene vil være akseptable.

NVE konstaterer at det er stilt spørsmål til om kunnskapsgrunnlaget for naturmangfold, herunder virkninger for naturtyper, vegetasjon og fugl er tilstrekkelig i denne saken. Etter NVEs vurdering er det lite sannsynlig at artsinventaret i de to planområdene tilknyttet Oddeheia og Bjelkeberget skiller seg vesentlig fra omkringliggende arealer. Usikkerhet omkring virkninger for naturmangfold gjør at NVE vil stille vilkår om at det fremlegges tilleggsinformasjon om virkninger for naturmangfold som skal godkjennes av NVE før en eventuell detaljplan/MTA kan tas sendes inn for behandling. Dersom det fremkommer av naturtypekartleggingen og vurderingen av artsinventaret for fugl at tiltaket kan påvirke lokal og regional bestandsutvikling av rødlistete arter, skal dette hensyntas i endelig layout som fremmes i detaljplanen for prosjektet. Etter vår vurdering vil et slikt vilkår om fremlegging av tilleggsinformasjon være tilstrekkelig til at naturmangfoldloven § 8-12 kan oppfylles.

4 NVEs vedtak

Etter Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) sin vurdering utgjør konsesjonssøknaden med konsekvensutredninger, innkomne merknader, møter og befaring, oversendt tilleggsinformasjon og Olje- og energidepartementets klageavgjørelse for Storehei et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for å avgjøre om Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk skal meddeles konsesjon og eventuelt på hvilke vilkår. Vindkraftverket er lokalisert i Birkenes kommune, Aust-Agder fylke.

NVE gir herved E.ON Wind Norway, branch of E.ON Wind Norway konsesjon i medhold av energiloven § 3-1 til å bygge og drive Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk med en samlet installert effekt på inntil 85 MW og med tilhørende nettilknytning.

Vedtaket er fattet på bakgrunn av forutsetning om at det er ledig kapasitet i regionalnettet. Etter NVEs vurdering er fordelene ved å etablere et vindkraftverk på Oddeheia og Bjelkeberget overveiende sammenlignet med ulempene for miljø og samfunn. NVE har lagt vekt på at tiltaket vurderes å være et økonomisk bærekraftig prosjekt sammenlignet med andre vindkraftprosjekter i Norge. Den viktigste fordelene ved prosjektet er at dette kan gi inntil 270 GWh ny fornybar energiproduksjon. I tillegg vil tiltaket medføre positive økonomiske virkninger for Birkenes kommune og lokalsamfunnet. De viktigste ulempene av Oddeheia og Bjelkeberg vindkraftverk er knyttet til landskap og mulige virkninger for naturmangfold.

NVE har satt vilkår om at tiltaket ikke skal medføre et støynivå og skyggekastvirkninger over retningslinjenes grenseverdier for henholdsvis støy- og skyggekastfølsomme bygninger. Dersom det vurderes som nødvendig for vindkraftverkets realiserbarhet at støy og skyggekastnivå overstiger retningslinjenes grenseverdier skal detaljplanen omfatte aktuelle tiltak for å avbøte virkninger ved disse bygningene. Videre har NVE i samråd med Fylkesmannen fastsatt vilkår om naturtypekartlegging og en vurdering av om planområdene er viktige funksjonsområder for rødlistete fuglearter Dette vilkåret skal være oppfylt og godkjent før tiltakshaver kan fremme detalj- og miljø-, transport-, og anleggsplan.

NVE konstaterer at prosjektet har støtte i blant annet Birkenes kommune og Aust-Agder fylkeskommune, og at flere i nærområdet er imot tiltaket.

NVE vil oversende eventuelle klager til Olje- og energidepartementet for endelig behandling.

5 Konesjonsvilkår

NVE viser til energilovsforskriftens § 3-4, som omhandler vilkår for konsesjon for elektriske anlegg. Under bokstav b) om miljø og landskap står det:

“Konsesjonæren plikter ved planlegging, utførelse og drift av anlegget å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren.

Overholdelse av denne bokstav kan undergis tilsyn etter bestemmelse av Norges vassdrags- og energidirektorat.”

NVE har i medhold av energiloven myndighet til å fastsette vilkår om gjennomføring av tiltaket som vil redusere virkninger ved vindkraftverket med tilhørende nettilknytning og annen infrastruktur. Behovet for og omfanget av slike tiltak er vurdert under hvert enkelt tema og er basert på NVEs faglige skjønn og opplysninger som er fremkommet under behandlingsprosessen.

I tillegg til standardvilkårene, kan NVE fastsette spesielle vilkår for å redusere negative virkninger for allmenne og private interesser. NVE har fastsatt at vindkraftverket skal overholde den norske retningslinjens grenseverdi for støyvirkninger ved støyfølsom bebyggelse. Dersom det vurderes som nødvendig for vindkraftverkets realiserbarhet at støynivået overstiger $L_{den} 45$ dBA ved bygninger med støyfølsom bruk, skal detaljplanen omfatte aktuelle tiltak for å avbøte virkninger ved disse bygningene. Videre er det satt vilkår om at faktisk skyggekast ikke skal overstige åtte timer per år og 30 minutter per dag ved bygg med skyggekastfølsomt bruk.

Før NVE kan ta detaljplan og MTA-plan til behandling skal konsesjonær ha gjennomført naturtypekartlegging i planområdene og fremlegge en vurdering av om planområdene er viktige funksjonsområder for rødlista fuglearter i kategoriene NT, VU, EN og CR og for fuglearter av nasjonal forvaltingsinteresse. Vurderingene av fugl skal baseres på nødvendig supplerende feltkartlegging i relevant års-sesong for aktuelle funksjoner. Dersom det vurderes at tiltaket kan gi vesentlige virkninger for naturtyper av viktig regional eller nasjonal verdi eller rødlista og/eller fuglearter av nasjonal forvaltningsinteresse skal planene tilpasses slik at konsekvensnivået ikke overstiger lite negativt i regional skala. Tilpasning av planene kan omfatte avbøtende og/eller kompenserende tiltak. Nødvendige tilpasninger og biologisk faglige drøftinger av effekten av foreslåtte tilpasninger, skal fremgå av detaljplanen/MTA. Tilpasninger kan for eksempel være i form av endringer i plassering av vindturbiner, nettilknytning og veier.

Som en del av standardvilkårene er det fastsatt vilkår om at det skal utarbeides en miljø-, transport- og anleggsplan, som er gjeldende ved bygging, drift, vedlikehold og nedleggelse av anlegget. En slik plan

vil omfatte ulike forhold som vedrører nettilknytning, internveinettet og hvordan transportoppdrag skal foregå, herunder virkninger av alternative kryssingsløsninger av Tovdalselva.

6 Vurdering av ekspropriasjon og forhåndstiltredelse

Søknad om ekspropriasjon

E.ON Wind Norway, branch of E.ON Wind Norway søker om ekspropriasjonstillatelse i medhold av oreigningslova § 2 pkt. 19 om nødvendig grunn og rettigheter for bygging og drift av Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk med tilhørende infrastruktur, herunder bygging og drift av 33 kV-kraftledning mellom planområdene for Oddeheia og Bjelkeberget.

E.ON opplyser i søknad av 30.04.2013 at de har inngått grunn- og rettighetsavtaler med et flertall av grunneierne/rettighetshaverne, som blir direkte berørt av planområdet, adkomstvei og nettilknytning. De har som mål å inngå avtaler med de gjenværende. For de tilfeller det ikke lar seg gjøre å komme frem til avtaler med alle grunneiere og rettighetshavere har E.ON søkt om ekspropriasjonstillatelse i medhold av oreigningslova § 2 pkt. 19 om nødvendig grunn og rettigheter for bygging og drift av vindkraftverket med tilhørende infrastruktur. De søker også om forhåndstiltredelse, jmfør oreigningslova § 25.

Hjemmelsgrunnlag

Oreigningslova § 2 pkt. 19 gir NVE hjemmel til å ekspropriere *”så langt det trengs til eller for...varmekraftverk, vindkraftverk, kraftlinjer, transformatorstasjoner og andre elektriske anlegg.”* Bestemmelsen gir NVE hjemmel til å samtykke til ekspropriasjon av eiendomsrett eller bruksrettigheter av de omsøkte anlegg.

Avveining av ulike interesser

Samtykke til ekspropriasjon kan bare gis etter at det er foretatt en interesseavveining etter oreigningslova § 2 annet ledd, der følgende fremgår: *”Vedtak eller samtykke kan ikke gjerast eller gjevast uten at det må reknast med at inngrepet tvillaust er meir til gagn enn skade.”* Dette innebærer at samtlige skader og ulemper de omsøkte anlegg medfører skal avveies mot den nytten som oppnås med ekspropriasjonen.

Interesseavveiningen i denne saken innebærer at hensynet til samfunnets interesse med tanke på forsyningssikkerhet og muligheter for ny fornybar elektrisitetsproduksjon må vektas mot hensynet til de grunneiere som blir berørt og til andre allmenne interesser knyttet til miljø i vid forstand.

Selv om enkeltpersoner i varierende grad blir direkte berørt av bygging og drift av de anlegg det er gitt konsesjon for og av ekspropriasjon, mener NVE at de samfunnsmessige fordelene ved tiltaket veier tyngre enn hensynet til den enkelte grunneier som er berørt i denne konkrete saken.

Omfanget av ekspropriasjon

Søknaden gjelder ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for bygging og drift av Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk med tilhørende infrastruktur, herunder all nødvendig adkomst/ferdsel/transport i forbindelse med tiltaket. Med infrastruktur menes også bygging og drift av 33 kV-kraftledning mellom planområdene for Oddeheia og Bjelkeberget. Liste over berørte grunneiere/rettighetshavere for planområdet og nettrasé fremgår av vedlegg H i konsesjonssøknaden av 30.04.2013.

NVEs samtykke til ekspropriasjon

NVE har etter en interesseavveining funnet at de samfunnsmessige fordeler som vinnes ved anlegget utvilsomt må antas å være overveiende i forhold til de skader og ulemper som påføres andre. Det foreligger derfor grunnlag etter oreigningslova § 2 annet ledd, jf. § 2 pkt. 19 til å gi samtykke til ekspropriasjon for de anleggene E.ON Wind Norway, branch of E.ON Wind Norway har søkt om.

NVE vil på denne bakgrunn meddele E.ON Wind Norway, branch of E.ON Wind Norway ekspropriasjonstillatelse for de omsøkte anleggene. Det vises til vedtak om samtykke til ekspropriasjon, gitt som eget dokument.

NVE gjør samtidig oppmerksom på at ekspropriasjonstillatelsen faller bort dersom begjæring av skjønn ikke er fremsatt innen ett år etter endelig vedtak er fattet, jf. oreigningslova § 16.

NVE forutsetter at tiltakshaver forsøker å komme frem til minnelige ordninger med berørte grunneiere/rettighetshavere. Dersom dette ikke er mulig, skal den enkelte grunneier kompenseres gjennom skjønn.

Søknad om forhåndstiltredelse

E.ON Wind Norway, branch of E.ON Wind Norway søker også i medhold av oreigningslova § 25 om forhåndstiltredelse til å igangsette anleggsarbeidene etter at skjønn er begjært og før skjønn er avholdt.

NVE har foreløpig ikke realitetsbehandlet denne delen av søknaden. OED vil avgjøre søknaden om forhåndstiltredelse når eventuelt skjønn er begjært.

Med hilsen

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Arne Olsen
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Vedlegg:

Kopi til:

Olje- og energidepartementet